

Piotr Zdzenicki*

Wsparcie przedsiębiorczości w ramach Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej na przykładzie wybranych Programów Operacyjnych

Przełom roku 1989 zaowocował szeroko zakrojonymi zmianami o charakterze zarówno politycznym jak i ekonomicznym. Polska gospodarka zyskała nowe możliwości w zakresie rozwoju wewnętrznego jak i współpracy międzynarodowej. Reformy rozpoczęte w tamtym okresie pozwoliły wdrożyć w kraju zasady wolnego rynku i konkurencji. W ciągu kolejnych lat rozwój osiągnął na tyle wysoki poziom, że umożliwiło to nawiązanie współpracy ze Wspólnotą Europejską. Dalszy jej przebieg oraz pozyskiwanie kolejnych środków na rozwój określonych obszarów gospodarki w konsekwencji zaowocowały akcesją Polski do Unii Europejskiej.

Po 1 maja 2004 roku zyskaliśmy jako nowy kraj członkowski dostęp do instrumentów wsparcia otrzymywanych w ramach funduszy strukturalnych. Ich głównym celem jest dążenie do wyrównania dysproporcji rozwojowych pomiędzy poszczególnymi regionami a następnie trwały i zrównoważony rozwój całej Wspólnoty.

* Autor jest doktorantem w Katedrze Europejskiego Prawa Gospodarczego i Zbiorowego Prawa Pracy Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego

1. Strategiczne wytyczne Wspólnoty dla spójności (SWW)

Strategiczne wytyczne Wspólnoty dla spójności ustanowione zostały decyzją Rady 2006/702/WE¹ z dnia 6 października 2006 r. W punkcie 6 preambuły w/w decyzji wskazany został cel niniejszych strategicznych wytycznych, którym jest stymulowanie rozwoju strategicznego wymiaru polityki spójności, prowadzącego do wzmocnienia synergii z celami odnowionej Agendy Lizbońskiej oraz wspomagania realizacji tych celów.

Punkt 1 załącznika do omawianej decyzji wskazuje trzy główne priorytety, do których powinny dążyć programy otrzymujące wsparcie w ramach polityki spójności. Są to: zwiększanie atrakcyjności państw członkowskich, regionów i miast, poprzez poprawę dostępności, zapewnienie odpowiedniej jakości i poziomu usług oraz zachowanie stanu środowiska; wspieranie innowacyjności, przedsiębiorczości oraz gospodarki opartej na wiedzy poprzez wykorzystywanie możliwości w dziedzinie badań i innowacji w tym nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych; tworzenie lepszych miejsc pracy oraz większej ich liczby poprzez zainteresowanie większej ilości osób zdobyciem zatrudnienia oraz działalnością gospodarczą, zwiększenie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw².

¹ Dz.U. L 291 z 21.10.2006 r. str 11, Decyzja Rady z dnia 6 października 2006 w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności (2006/702/WE).

² Załącznik do Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla Spójności na lata 2007-2013 pkt. 1.

Kluczowe znaczenie dla rozwoju przedsiębiorczości ma wytyczna „poprawa poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu”, a w jej ramach działania polegające na „ułatwianiu innowacji i promowaniu przedsiębiorczości”³. Rada zauważa, że innowacyjność jest wynikiem złożonych i interaktywnych procesów, do których należy także zdolność przedsiębiorstw do wykorzystywania dodatkowej wiedzy posiadanej przez inne podmioty obecne na rynku. Stwierdza ponadto, iż inwestycje w innowacje stanowią nadrzędny priorytet polityki spójności zarówno w ramach programów konwergencji, jak i programów konkurencyjności regionalnej i zatrudnienia. Istotnym punktem jest także wsparcie dla przedsiębiorstw rozpoczynających działalność, szczególnie powiązanych z sektorem BRT (badania i rozwój technologiczny) w celu pogłębiania współpracy z instytucjami badawczymi opartej na wyraźnym skierowaniu na rynek. Kolejnym zadaniem polityki spójności powinno być także zrekomensowanie niedoskonałości rynku, które stanowią przeszkodę dla rozwoju innowacji i przedsiębiorczości.

Zauważając uzasadnioną potrzebę realizacji tych założeń, Rada wskazuje wytyczne⁴, w myśl których należy zwiększyć skuteczność i dostępność dla przedsiębiorstw, szczególnie MŚP, oferty regionalnej w zakresie BRT, innowacji i edukacji. Zdaniem Rady wytyczna ta powinna się realizować między innymi w tworzeniu biegunów doskonałości, które skupiają wokół instytucji badawczo-technologicznych MŚP prowadzące działalność w zakresie zaawan-

³ Tamże.

⁴ Tamże, pkt 1.1.2.

sowanych technologii, czy też w tworzeniu klastrów wokół dużych przedsiębiorstw.

Kolejną wytyczną jest dostarczanie usług wspierających przedsiębiorstwa w szczególności MŚP, w celu umożliwienia im zwiększenia konkurencyjności oraz umiędzynarodowienia przy wykorzystaniu możliwości, jakie stwarza rynek wewnętrzny. Priorytetowym celem świadczenia usług dla przedsiębiorstw powinno być wykorzystanie synergii (transferu technologii, parków naukowych). Ponadto usługi te powinny oferować także tradycyjne wsparcie np. w zakresie zarządzania, wprowadzania do obrotu, wsparcia technicznego oraz innych usług specjalistycznych i handlowych.

Na szczególną uwagę zasługuje natomiast wytyczna polegająca na promocji przedsiębiorczości oraz ułatwianiu powstawania i rozwoju nowych przedsiębiorstw. Według Rady nacisk powinien zostać położony także na promocję powstawania spółek typu *spin-out* i *spin-off* z instytucji badawczych lub przedsiębiorstw. Realizacji sprzyjać ma wykorzystanie różnorodnych technik, przykładowo: przygotowywanie prototypów, opieka oraz świadczenie wsparcia kierowniczego i technologicznego dla przyszłych przedsiębiorców.

Rada zwraca także uwagę na to, iż wsparcie dla poszczególnych kategorii przedsiębiorstw (np. rozpoczynających działalność gospodarczą lub niedawno przeniesionych), jak i przedsiębiorców (osób młodych, kobiet, pracowników w starszym wieku) powinno być zróżnicowane i w pełni dostosowane do ich potrzeb.

Istotne dla realizacji wytycznej „poprawy poziomu wiedzy i innowacyjności” są także działania mające na celu „poprawę dostępu

do finansowania”⁵. Potrzeba podjęcia tych działań wynika z tego, że dostęp do finansowania jest często utrudniony, co stanowi przeszkodę dla wzrostu i tworzenia nowych miejsc pracy. Dlatego Rada zauważa szczególną potrzebę rozwoju rynków kapitału podwyższonego ryzyka, związanych z działalnością innowacyjną, w połączeniu z poprawą środowiska regulacyjnego ułatwiającego przedsiębiorczość. Ze względu na to, iż instytucje sektora publicznego nie zawsze są przystosowane do podejmowania ryzyka, dlatego to właśnie prywatny kapitał zakładowy i kapitał podwyższonego ryzyka dla rozpoczynających działalność, powinny odgrywać zasadniczą rolę, jako „motor przedsiębiorczości, innowacyjności i tworzenia nowych miejsc pracy”.

Należy zauważyć, że realizacja nowej polityki spójności powinna odbywać się ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki nowych Państw Członkowskich, które ze względu na zapóźnienie gospodarcze, wymagają znacznie więcej uwagi⁶.

Strategiczne wytyczne Wspólnoty ze względu na swój programowy charakter, odgrywają istotną rolę w realizacji polityki wsparcia dla przedsiębiorczości. Wskazują bowiem ogólny kierunek działań, jakie należy podejmować, by w pełni wcielić w życie założenia szczególnie istotnej dla rozwoju Wspólnoty strategii. Szczegółowe działania podejmowane są natomiast przez państwa członkowskie tak, by najlepiej odpowiadały uwarunkowaniom poszczególnych regionów.

⁵ Tamże, pkt 1.2.4.

⁶ T. G. Grosse, *Opinia na temat Komunikatu Komisji Europejskiej: Strategiczne Wytyczne Wspólnotowe 2007-2013*, „Analizy i Opinie”, 47/2005, Instytut Spraw Publicznych. Dostępne na <http://www.isp.org.pl>.

2. Fundusze Strukturalne

2.1 Przepisy ogólne dotyczące Funduszy Strukturalnych

Zgodnie z art. 158 TWE Wspólnota w celu wzmocnienia jej spójności gospodarczej i społecznej zmierza do zmniejszenia dysproporcji w poziomach rozwoju różnych regionów oraz zacofania regionów lub wysp najmniej uprzywilejowanych, w tym obszarów wiejskich. Art. 159 TWE wskazuje natomiast fundusze strukturalne, jako jeden z głównych instrumentów wspierania tych założeń.

Działania podejmowane w ramach funduszy mają szczególny wkład we wsparcie przedsiębiorczości. Sprzyjają bowiem trwałemu rozwojowi poprzez wzmacnianie wzrostu, konkurencyjności, zatrudnienia i integracji społecznej, a także poprawę stanu środowiska naturalnego⁷.

Wsparcie trwałego i zrównoważonego rozwoju Wspólnoty realizowane jest przez fundusze strukturalne w ramach realizacji trzech głównych celów. Są to: Konwergencja, Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie oraz Europejska współpraca terytorialna⁸.

Cel pierwszy, realizowany przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny (EFS) oraz Fundusz Spójności, służy przyspieszeniu konwergencji państw członkowskich i regionów najsłabiej rozwiniętych poprzez poprawę

⁷ Dz.U. L 210 z 31.7.2006, str. 25. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999, art. 3 ust. 1.

warunków wzrostu i zatrudnienia. Realizacja tego celu przejawia się poprzez zwiększanie ilości i poprawę jakości inwestycji w kapitał rzeczowy i ludzki, rozwój innowacyjności i społeczeństwa opartego na wiedzy, zdolności adaptacyjnych do zmian gospodarczych i społecznych, ochronę i poprawę jakości środowiska naturalnego oraz zwiększanie wydajności administracji. Zgodnie z art. 3 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006, cel ten stanowi priorytet funduszy.

W realizacji celu drugiego biorą udział Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz Europejski Fundusz Społeczny. Działania w ramach Konkurencyjności regionalnej i zatrudnienia mają szczególnie istotny wpływ na rozwój przedsiębiorczości, a tym samym realizację celów Strategii Lizbońskiej. Polegają bowiem podobnie jak w celu pierwszym na zwiększaniu inwestycji w kapitał ludzki, innowacyjność i promowanie społeczeństwa opartego na wiedzy, jednak działania te nie są skierowane tylko do regionów najslabiej rozwiniętych. Poza tym (co jest najbardziej istotne) działania w ramach celu drugiego obejmują promowanie przedsiębiorczości, poprawę zdolności adaptacyjnych pracowników i podmiotów gospodarczych oraz rozwój rynków pracy, sprzyjających integracji społecznej. Natomiast cel trzeci – Europejska współpraca terytorialna – realizowany jest przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego. Działania w jego ramach polegają na umacnianiu współpracy transgranicznej poprzez wspólne inicjatywy lokalne i regionalne.

Na tle tak sformułowanych celów wyraźnie widać wpływ założeń Strategii Lizbońskiej na politykę spójności Unii Europejskiej.

⁸ Dz.U. L 210 z 31.7.2006, str. 25, art 3 ust. 2.

Istotna zmiana polega na realizowaniu w znacznie mniejszym stopniu pasywnej polityki redystrybucji zasobów z obszarów bogatych na rzecz obszarów biednych, a skoncentrowanie się na działalności zorientowanej przede wszystkim na podnoszenie konkurencyjności regionów⁹.

Pomoc w ramach funduszy strukturalnych udzielana jest zgodnie z następującymi zasadami: zasadą komplementarności, w myśl której wsparcie z funduszy strukturalnych uzupełnia działania krajowe (w tym działania na poziomie regionalnym i lokalnym); zasadą spójności, statuującą obowiązek Komisji i państw członkowskich do zapewnienia spójności pomocy funduszy z innymi działaniami i politykami Wspólnoty, w szczególności z wspólnotowymi instrumentami finansowymi; zasadą zgodności, zgodnie z którą operacje finansowane muszą być zgodne z postanowieniami Traktatu i aktami wydanymi na jego podstawie; zasadą partnerstwa, gwarantującą ścisłą współpracę między Komisją a każdym państwem członkowskim; zasadą subsydiarności, stanowiącą, że Wspólnota podejmuje działania w zakresie nie podlegającym jej wyłącznej kompetencji tylko wtedy, gdy cele działań nie mogą być skutecznie osiągnięte przez państwa członkowskie; zasadą proporcjonalności (interwencji proporcjonalnej), w myśl której zasoby finansowe i administracyjne wykorzystywane przez Komisję i państwa członkowskie dla wdrażania funduszy, są proporcjonalne do całkowitej kwoty wydatków alokowanej na program operacyjny; zasadą podziału zarządzania,

⁹ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Departament Koordynacji i Zarządzania Podstawami Wsparcia Wspólnoty, *Komentarz do aktów prawnych Wspólnot Europejskich w zakresie funduszy strukturalnych i funduszu spójności na lata 2007-2013*, Warszawa 2006, s. 24. Dostępne na <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl>.

która oznacza, że budżet alokowany na fundusze wykonywany jest w ramach podziału zarządzania przez Komisję i państwa członkowskie; zasadą dodatkowości, która gwarantuje, że środki z funduszy strukturalnych nie zastąpią publicznych, lub równoważnych wydatków strukturalnych, ponoszonych przez państwo członkowskie; zasadą niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

2.2 Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR)

Cele Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego ustanowione są w art. 160 TWE, w myśl którego EFRR przyczynia się do korygowania podstawowych dysproporcji regionalnych we Wspólnocie, poprzez zmniejszanie różnic w poziomie rozwoju poszczególnych regionów oraz stopnia opóźnienia w rozwoju regionów najmniej uprzywilejowanych.

Funkcję tę potwierdza art. 2 Rozporządzenia nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady¹⁰ z dnia 5 lipca 2006 stwierdzając, że Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego „przyczynia się do finansowania pomocy, mającej na celu wzmocnienie spójności gospodarczej i społecznej w drodze korygowania podstawowych dysproporcji regionalnych poprzez wspieranie rozwoju oraz dostosowania strukturalnego gospodarek regionalnych, w tym przekształcania upadających regionów przemysłowych i regionów opóźnionych w

¹⁰ Dz.U. L 210 z 31.7.2006, str. 1, Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999.

rozwoju, jak również wspieranie współpracy transgranicznej, transnarodowej i międzyregionalnej”¹¹.

Omawiane rozporządzenie zakłada zgodność działań podejmowanych przez EFRR z priorytetami Wspólnoty. Szczególny nacisk położony jest jednak na realizację zadań odnowionej Strategii Lizbońskiej, poprzez zwrócenie uwagi bezpośrednio w artykule dotyczącym celu funduszu, na potrzebę zwiększenia konkurencyjności i innowacyjności, utworzenie i ochronę trwałych miejsc pracy oraz zapewnienia zrównoważonego rozwoju.

Zadania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego realizowane są w ramach trzech celów: „konwergencja”, „konkurencyjność regionalna i zatrudnienie” oraz „europejska współpraca terytorialna”¹². Każdy z nich dzieli się z kolei na szereg priorytetów tematycznych i w odrębny sposób przyczynia się do realizacji polityki spójności.

Działania w ramach celu „konwergencja”, przyczyniają się do rozwoju przedsiębiorczości na terenach problemowych, najsłabiej rozwiniętych. Poszczególne elementy polityki zależą od specyfiki każdego państwa członkowskiego. Najistotniejszym z punktu widzenia wsparcia dla przedsiębiorczości jest priorytet „badania i rozwój technologiczny (BRT), innowacyjność i przedsiębiorczość”¹³. Działania służące jego realizacji polegają bowiem na zwiększaniu zdolności w zakresie badań i rozwoju technologicznego, przy czym pomoc ta jest skierowana szczególnie dla małych i średnich przedsiębiorstw. Umożliwia ona transfer technologii, a także poprawę

¹¹ Dz.U. L 210 z 31.7.2006, str. 1, art. 2

¹² Dz.U. L 210 z 31.7.2006, str. 1, art. 1 ust. 1.

powiązań między MŚP, a placówkami szkolnictwa wyższego, instytucjami badawczymi i centrami badawczo technologicznymi. Ponadto działania w ramach omawianego priorytetu mają na celu rozwój sieci powiązań gospodarczych, partnerstwa publiczno-prywatnego i klastrów. Istotnym elementem jest także wspieranie świadczenia usług dla biznesu i technologii grupom MŚP oraz stymulowanie finansowania przedsiębiorczości i innowacji w MŚP za pomocą instrumentów inżynierii finansowej.

Trudno przecenić, jak wielkie znaczenie mają te działania dla wsparcia rozwoju przedsiębiorczości. Jednak prawdziwą wartość tych działań oceniać należy poprzez pryzmat szczególnych problemów regionów, do których pomoc jest skierowana. Bez pomocy ze strony Wspólnoty przedsiębiorcy z terenów objętych pomocą celu „konwergencja” nie byłoby w stanie efektywnie prowadzić i rozszerzać swojej działalności, tworząc tym samym nowe miejsca pracy oraz konkurować z innymi podmiotami gospodarczymi z regionów o korzystniejszych uwarunkowaniach. Zapóźnienie rozwojowe niejednokrotnie powoduje, że dostęp do nowoczesnych instrumentów finansowania, takich jak *venture capital*, pozwalających na szybszy i bardziej sprawny rozwój, jest dla małych i średnich przedsiębiorstw nieosiągalny, dlatego tak istotne jest wsparcie szczególnie dla instrumentów inżynierii finansowej.

Z kolei w ramach celu „konkurencyjność regionalna i zatrudnienie”, najważniejszym z punktu widzenia rozwoju przedsiębiorczości jest priorytet „innowacje i gospodarka oparta na wiedzy”¹⁴. Działania

¹³ Dz.U. L 210 z 31.7.2006, str. 1, art. 4 pkt 1.

¹⁴ Dz.U. L 210 z 31.7.2006, str. 1, art. 5 pkt 1.

w jego ramach obejmują bowiem oprócz propagowania BRT w dziedzinach związanych z przemysłem MŚP i transferem technologii, także stymulowanie innowacji i przedsiębiorczości we wszystkich sektorach gospodarczych na poziomie regionalnym i lokalnym. Podobnie, jak w celu „konwergencja” wspierana jest sieć powiązań gospodarczych i klastrów, dostęp MŚP do środków finansowych, a także współpraca z właściwymi placówkami szkolnictwa wyższego i instytucjami badawczymi.

Szczególnie istotne dla wsparcia przedsiębiorczości są działania polegające na ułatwianiu gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz popieranie tworzenia nowych firm przez odpowiednie placówki szkolnictwa wyższego i instytucje badawcze oraz istniejące firmy.

Ustawodawca Wspólnotowy zauważa także potrzebę tworzenia instrumentów inżynierii finansowej oraz udogodnień inkubacyjnych sprzyjających badaniom i rozwojowi technologicznemu w MŚP oraz przedsiębiorczości i zakładaniu nowych przedsiębiorstw szczególnie MŚP ukierunkowanych na wiedzę.

Wiele założeń w ramach celów „Konwergencja” i „Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie” jest podobnych, czy wręcz identycznych. Dotyczą one między innymi poprawy współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami i wyższymi uczelniami, transferu technologii oraz dostępu MŚP do instrumentów finansowania. Ustawodawca Wspólnotowy wskazuje w ten sposób, że problemy te dotyczą nie tylko regionów problematycznych, ale także w mniejszym, lub większym stopniu wszystkich regionów Wspólnoty. W sposób szczególny podkreśla potrzebę tworzenia i rozwijania instrumentów inżynie-

rii finansowej, jako drogę do efektywnego dostępu do kapitału, poręczeń czy gwarancji. Pomoc w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego skierowana jest głównie do przedsiębiorstw małych i średnich, co potwierdza ich szczególną rolę w gospodarce Unii Europejskiej i tłumaczy wyjątkową troskę Ustawodawcy Wspólnotowego o ich tworzenie i prawidłowy rozwój. Należy zauważyć, że zarówno priorytety, jak i konkretne działania wskazane w poszczególnych obszarach tematycznych, nie stanowią katalogu zamkniętego wyczerpując zakres przedsięwzięć, jakie można podjąć przy współfinansowaniu z funduszu. Wybór właściwych priorytetów, w ramach których realizowane będą inwestycje należy do kompetencji państwa członkowskiego. Pozwala to na uwzględnienie specyficznych uwarunkowań rozwojowych poszczególnych państw i regionów¹⁵.

2.3 Europejski Fundusz Społeczny (EFS)

Zadania Europejskiego Funduszu Społecznego oraz zakres udzielanego z niego wsparcia określa rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1081/2006¹⁶. W myśl artykułu 2 ust. 1 omawianego rozporządzenia EFS przyczynia się do realizacji priorytetów Wspólnoty w zakresie wzmocnienia spójności gospodarczej i społecznej poprzez poprawę możliwości zatrudnienia i pracy, stymulowanie wysokiego poziomu zatrudnienia oraz tworzenia liczniejszych i lepszych miejsc pracy.

¹⁵ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Departament Koordynacji i Zarządzania Podstawami Wsparcia Wspólnoty, *Komentarz do...*, dz. cyt., s. 119.

W odróżnieniu od działań Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, który wsparcie dla przedsiębiorczości realizuje głównie jako inwestycje w samo przedsiębiorstwo, działania Europejskiego Funduszu Społecznego koncentrują się na szeroko rozumianym inwestowaniu w kapitał ludzki.

Najistotniejszym działaniem z punktu widzenia przedsiębiorców jest priorytet zwiększania zdolności adaptacyjnych pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców w celu lepszego przewidywania zmian gospodarczych i pozytywnego zarządzania nimi. Należy zauważyć, że kwestia pomocy w zarządzaniu „zmianą gospodarczą”, obejmuje nie tylko wspieranie procesów restrukturyzacyjnych, ale także antycypowanie trendów gospodarczych¹⁷.

Działania w ramach tego priorytetu polegają w szczególności na promowaniu kształcenia przez całe życie oraz większego inwestowania w zasoby ludzkie, szczególnie przez małe i średnie przedsiębiorstwa. Istotne jest także opracowywanie i wdrażanie systemów i strategii, w tym praktyk zawodowych, które zapewniają lepszy dostęp do szkoleń, rozwój kwalifikacji i kompetencji oraz umiejętności zarządzania. Na wsparcie z EFS mogą liczyć także te programy, których celem jest promowanie przedsiębiorczości i innowacyjności, a także samodzielne rozpoczynanie działalności gospodarczej¹⁸.

Działania w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego nie wpływają wprost i w sposób tak oczywisty i wymierny na rozwój

¹⁶ Dz.U. L 210 z 31.7.2006 r. str. 12. Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1784/1999.

¹⁷ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Departament Koordynacji i Zarządzania Podstawami Wsparcia Wspólnoty, *Komentarz do...*, dz. cyt., s. 142.

¹⁸ Dz.U. L 210 z 31.7.2006 r. str. 12, art. 3 ust. 1 pkt a).

przedsiębiorczości, jak działania EFRR. Sposób, w jaki to czynią jest subtelniejszy. Opiera się bowiem na działaniach skierowanych na ludzi, a nie na kapitał, czy nowoczesne technologie. Nie można jednak odmówić im skuteczności. Poprzez różnego rodzaju kształcenia zawodowe, rozbudzana jest świadomość własnych możliwości, czy to podjęcia pracy w odpowiednim zawodzie, czy (co bardziej istotne) możliwość samodzielnego rozpoczęcia działalności gospodarczej. Dlatego EFS wspiera państwa także w realizacji reform systemów edukacji i szkoleń, zwłaszcza w celu zwiększania zdolności ludzi do reagowania na potrzeby społeczeństwa opartego na wiedzy oraz realizacji założeń związanych z propagowaniem idei kształcenia przez całe życie. Pomoc ta jest szczególnie potrzebna na terenach problemowych, dotkniętych wysokim bezrobociem, czy na tych, gdzie wskaźnik poziomu życia jest nienormalnie niski.

Poprzez działania mające na celu aktywizację bezrobotnych i zachęcanie ich do samozatrudnienia i tworzenia przedsiębiorstw, Europejski Fundusz Społeczny w sposób szczególny przyczynia się do wspierania przedsiębiorczości. Inwestuje bowiem w najważniejszy składnik każdego przedsiębiorstwa – człowieka.

2.4 Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (PO IG)

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka¹⁹ jest jednym z instrumentów, realizacji Narodowych Strategicznych Ram Odniesie-

¹⁹ Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (PO IG), Dokument zaakceptowany przez Komisję Europejską 2 października 2007 r.

nia²⁰, określających krajowe ramy interwencji w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności oraz zasady koordynacji pomiędzy polityką spójności Unii Europejskiej, a krajowymi politykami regionalnymi i sektorowymi. Odnowiona Strategia Lizbońska²¹ jest podstawowym dokumentem strategicznym, do którego odnosi się omawiany program.

PO IG jest zarządzany przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego. Zgodnie ze słowami wstępu do niniejszego programu, celem jego jest wspieranie innowacyjności oraz działań, które ją wspomagają. Użyty termin „innowacyjność”, rozumiany jest jako: „wprowadzenie do praktyki nowego, lub znacząco ulepszonego rozwiązania w odniesieniu do produktu (towaru, lub usługi) procesu, marketingu, lub organizacji”. Priorytetem Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka będzie wspieranie szczególnie tych innowacji, które posiadają największy stopień rozprzestrzenienia, ponieważ mają one największe znaczenie dla polskiej gospodarki w celu jej unowocześnienia i poprawy konkurencyjności. Działania wspierające innowacyjność będą objęte zakresem działania programu oferującego wsparcie dla instytucji otoczenia biznesu i jednostek naukowych, pod warunkiem, że na ich usługi będzie popyt ze strony innowacyjnych przedsiębiorstw²².

W celu wzmocnienia konkurencyjności polskiej gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości konieczne jest wspieranie jej

²⁰ Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie Narodowa Strategia Spójności (NSRO), Dokument zaakceptowany przez Komisję Europejską 7 maja 2007 r.

²¹ COM (2005) 141.

innowacyjności. W omawianym programie zauważona jest potrzeba poprawy działalności przedsiębiorstw we wszelkich aspektach związanych z innowacyjnością (np. w odniesieniu do: produktów, usług, technologii, zewnętrznych i wewnętrznych procesów biznesowych, strategii i metod marketingowych) oraz jej rola, jako głównego czynnika tworzenia nowych, lepszych miejsc pracy, w szczególności miejsc pracy opartych na wiedzy²³.

Główny cel Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka zdefiniowany został, jako: „Rozwój polskiej gospodarki w oparciu o innowacyjne przedsiębiorstwa”. Jego realizacja odbywać się będzie poprzez cele szczegółowe: „zwiększanie innowacyjności przedsiębiorstw”, „wzrost konkurencyjności polskiej nauki”, „zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym”, „zwiększenie udziału innowacyjnych produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym”, „tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy”, „wzrost wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w gospodarce”.

Zgodnie z punktem 173 „realizacja działań w ramach PO IG będzie służyła wsparciu przedsiębiorstw działających na terenie RP i przyczyni się do budowy gospodarki opartej na wiedzy poprzez wzmocnienie sektora B+R działającego na rzecz rozwoju gospodarki”. Działania w ramach omawianego programu mają także na celu wsparcie przedsiębiorstw w początkowych etapach rozwoju oraz przedsiębiorstw wprowadzających innowacyjne rozwiązania techno-

²² A. Lewandowska, M. Janas, *Fundusze Unii Europejskiej dla małych i średnich przedsiębiorstw w nowym okresie programowania 2007-2013*, „Prawo i Podatki Unii Europejskiej”, 7-8/2006.

²³ Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013, pkt 156.

logiczne i organizacyjne. Służą także wzmocnieniu współpracy między przedsiębiorcami i instytucjami otoczenia biznesu oraz jednostkami naukowymi²⁴. Można zauważyć na tej podstawie szczególny wkład PO IG w realizację celów Strategii Lizbońskiej na poziomie krajowym. Wsparcie kierowane jest bowiem w najbardziej strategiczne elementy gospodarki, które nie funkcjonują w Polsce najlepiej. Należy ponadto zaznaczyć w tym miejscu wyraźną zgodność działań Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka z założeniami Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Największe znaczenie dla wprowadzania w życie założeń Strategii Lizbońskiej ma cel szczegółowy „zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw”. Zgodnie z punktem 182, jego realizacji służyć będą instrumenty, które przyczyniają się do zwiększania roli rozwiązań innowacyjnych w sektorze przedsiębiorstw działających w Polsce, wzmacniając tym samym rolę przedsiębiorstw w procesie budowy gospodarki opartej na wiedzy. Istotna jest także rola PO IG dla ułatwiania przedsiębiorcom tworzenia, transferu i dyfuzji nowoczesnych rozwiązań. Odbywać się to ma nie tylko pomiędzy przedsiębiorcami, ale także przedsiębiorcami i instytucjami otoczenia biznesu²⁵.

Zauważona jest także potrzeba stymulowania przedsiębiorców do realizacji innowacyjnych przedsięwzięć. Odnosi się to zarówno do początkowych etapów wzrostu, ale także do późniejszych etapów rozwoju ich działalności.

²⁴ Tamże, pkt 173.

²⁵ Tamże, pkt 182 i 185.

Szczególnie istotna dla rozwoju przedsiębiorczości jest oś priorytetowa 3 – „Kapitał dla Innowacji”. Celem jej jest bowiem zwiększenie liczby przedsiębiorstw działających na bazie innowacyjnych rozwiązań oraz zwiększenie dostępności do zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć o charakterze innowacyjnym²⁶. W tym miejscu podkreślić, spójność zadań omawianej osi z ogólnymi tendencjami programów unijnych do ułatwiania dostępu do źródeł finansowania, jako elementu wspierającego rozwój przedsiębiorczości w ramach Strategii Lizbońskiej. Zauważona zostaje istotna rola, jaką pełni swobodny dostęp do kapitału w rozwoju innowacyjności, a przez to także przedsiębiorczości. Jest to szczególnie ważne dla polskiej gospodarki, która charakteryzuje się bardzo niską innowacyjnością, a także niewystarczającym poziomem finansowania przedsięwzięć innowacyjnych. Przyczyna tak niekorzystnej sytuacji upatrywana jest w restrykcyjnych wymogach otrzymania kredytu oraz wysokich kosztach związanych z obsługą finansowania innowacyjnych przedsięwzięć. Stanowi to bez wątpienia barierę w rozwoju przedsiębiorczości, ponieważ właśnie dostęp do kapitału szczególnie w tej fazie rozwojowej ma największe znaczenie dla późniejszego funkcjonowania przedsiębiorstwa (o ile wogóle przy braku dostatecznej kapitalizacji ono powstanie).

Działania w ramach osi priorytetowej „Kapitał dla innowacji” obejmują tworzenie na bazie innowacyjnych pomysłów nowych przedsiębiorstw, których wsparcie odbywać się będzie poprzez doradztwo w zakresie tworzenia nowej firmy, udostępnianie infrastruktury i usług niezbędnych dla nowopowstałych firm oraz zasilanie

²⁶ Tamże, pkt 317.

finansowe nowopowstałego przedsiębiorcy. Wsparcie kapitałowe dla małych i średnich przedsiębiorstw w ich początkowych etapach wzrostu odbywać się będzie poprzez obejmowanie akcji, udziałów, lub instrumentów dłużnych przez fundusze kapitałowe²⁷. Wymienione działania reprezentują dwojakiego rodzaju wsparcie. Pomoc nakierowana jest nie tylko na przedsiębiorstwo, jako materialny kompleks, ale także na samego przedsiębiorcę. Oferowane jest mu bowiem doradztwo, szczególnie potrzebne przy rozpoczynaniu prowadzenia działalności przez ludzi młodych, lub osób w starszym wieku.

Zgodnie z punktem 325 PO IG do zapewnienia finansowania innowacyjnych przedsiębiorstw w początkowych etapach wzrostu posłuży instrument inżynierii finansowej w postaci funduszu funduszy, wspierający fundusze kapitałowe, wybrany zgodnie z art. 44 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006²⁸ z dnia 11 lipca 2006 r. Warto zauważyć w tym miejscu, iż działania podejmowane w ramach tej osi, stanowią dobry przykład wykorzystania możliwości, stwarzanych państwom członkowskim przez instrumenty wspólnotowe w celu realizacji założeń odnowionej Strategii Lizbońskiej.

Punkt 329 konsolidując w/w założenia deklaruje wsparcie min. dla następujących działań: „inicjowanie działalności innowacyjnej przez identyfikowanie, weryfikację innowacyjnych pomysłów, o dużym potencjale rynkowym, wsparcie tworzenia na ich bazie przedsiębiorstw oraz początkowe etapy ich wzrostu” (pkt a), „wsparcie przedsiębiorstw na początkowych etapach wzrostu, których

²⁷ Tamże, pkt 324.

²⁸ Dz.U. L 210 z 31.7.2006, str. 25. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu

przedsięwzięcia oparte są na innowacyjnych rozwiązaniach poprzez zasilenie funduszy kapitałowych” (pkt b), „aktywizacja rynku inwestorów prywatnych poprzez tworzenie dogodnych warunków inicjowania współpracy inwestorów prywatnych z przedsiębiorcami poszukującymi środków finansowych na realizację innowacyjnych przedsięwzięć” (pkt c)²⁹.

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka bez wątpienia wpisuje się w realizację celów Strategii Lizbońskiej i wsparcie przedsiębiorczości. Odgrywa szczególną rolę (na co wskazuje już sama nazwa) w rozwoju innowacyjności polskich przedsiębiorstw, a przez to całej gospodarki. Obecnie źródłem konkurencyjności polskich przedsiębiorstw są głównie niskie koszty pracy. Jednak w dobie postępującej globalizacji nie może to stanowić podstawy trwałego i zrównoważonego rozwoju. Dlatego to właśnie szeroko rozumiana innowacyjność decyduje o przewadze konkurencyjnej polskich przedsiębiorstw na wspólnym rynku³⁰.

Analizując treść PO IG nie sposób nie zwrócić uwagi na jego komplementarność i zgodność z instrumentami Wspólnotowymi, wspierającymi innowacyjność i przedsiębiorczość. Szczególnie wyraźne są związki z Programem Ramowym na rzecz Konkurencyjności i Innowacji (CIP) oraz funduszami strukturalnymi (szczególnie celem konwergencja w ramach EFRR).

Zauważono także potrzebę skierowania wsparcia do sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz konieczność zwiększania ich

Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.

²⁹ Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013, pkt 272.

innowacyjności. Ponadto wskazane zostały sposoby poprawy dostępu MŚP do kapitału. Należy podkreślić, że właśnie te dwa aspekty: ułatwienia w dostępie do kapitału potrzebnego na innowacje oraz skierowanie tej pomocy właśnie do MŚP, które są podstawą gospodarki odgrywają największą rolę we wsparciu rozwoju przedsiębiorczości.

2.5 Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 (PO KL)

Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013³¹ (PO KL) ujmuje w swoich ramach całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce w rzeczonym okresie programowania. Jego głównym celem jest wzrost poziomu zatrudnienia i spójności społecznej. Realizacji tego celu służyć będą działania polegające min. na aktywizacji zawodowej, rozwijaniu potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw, podniesieniu poziomu wykształcenia społeczeństwa, czy wsparciu mechanizmów efektywnego zarządzania w administracji państwowej³².

PO KL wprowadza definicję używanego terminu „kapitał ludzki”. Oznacza on: „zasób wiedzy, umiejętności oraz potencjału zawartego w każdym człowieku i w społeczeństwie jako całości, określającym zdolności do pracy, adaptacji do zmian w otoczeniu oraz możliwości kreacji nowych rozwiązań”³³.

³⁰ Szczegółowy opis priorytetów Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013,

³¹ Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 (PO KL), Dokument zaakceptowany przez Komisję Europejską 28 września 2007 r.

³² Szczegółowy opis priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013.

³³ Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013, wstęp

Omawiany program poprzez koncentrację swoich działań właśnie na człowieku, który jest centralną częścią każdego przedsiębiorstwa, przyczynia się do wzmocnienia konkurencyjności oraz wzrostu gospodarczego. Istnieje bowiem potrzeba zauważenia każdej osoby przyczyniającej się do funkcjonowania firmy. Nie tylko pracowników, poprzez oferowanie im różnego rodzaju szkoleń, ale także samego przedsiębiorcy, który niejednokrotnie sam, bez żadnego wsparcia doradczego musi zmagać się z problemami trapiącymi jego przedsiębiorstwo.

Zgodnie z treścią PO KL działania wspierające rozwój zasobów ludzkich w kontekście podnoszenia konkurencyjności gospodarki powinny skupiać się na określonych w programie 11 priorytetach. Najważniejszy z punktu widzenia przedsiębiorczości jest priorytet „Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw”.

Głównymi celami omawianego priorytetu są: „podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez zwiększenie inwestowania w kapitał ludzki przedsiębiorstw” oraz „poprawa jakości i dostępności usług szkoleniowo-doradczych, wspierających rozwój przedsiębiorczości”.

Analiza uzasadnienia podejmowanych działań wskazuje na znaczną barierę, jaką musi pokonać przedsiębiorca, w celu zmiany przedsiębiorstwa na innowacyjne. Dotychczas bowiem jego funkcjonowanie opierało się na pracy i kapitale. Natomiast wyzwania, jakie stawia wspólny rynek, zmuszają do oparcia działalności o informacje, *know-how* oraz nowoczesne technologie komunikacyjne. Rodzi to potrzebę inwestowania w wiedzę i umiejętności kadr przedsię-

biorców, zaspokajaną poprzez organizowanie szkoleń. W tym celu udzielane będzie wsparcie dla ponadregionalnych i ogólnopolskich projektów szkoleniowych, w tym studiów podyplomowych oraz doradztwa dla przedsiębiorców³⁴.

Program przewiduje realizację wymienionych wyżej celów na dwóch płaszczyznach: „Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki” oraz „Wsparcie systemu adaptacyjności kadr”.

Działania w ramach rozwoju kadr nowoczesnej gospodarki zgodnie z PO KL skupiać się będą min. na: otwartych i zamkniętych szkoleniach oraz doradztwie o charakterze ponadregionalnym dla przedsiębiorców, lub grup przedsiębiorców i pracowników przedsiębiorstw oraz studia podyplomowe dla pracowników przedsiębiorstw; szkolenia i doradztwo dla wsparcia procesów restrukturyzacji na poziomie ponadregionalnym; promowanie nowych form i metod organizacji pracy, planowania strategicznego, realizowania strategii innowacyjnych i zarządzania; opracowywanie standardów zarządzania procesami w przedsiębiorstwach; zwiększanie zaangażowania partnerów społecznych w działania na rzecz zwiększania potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i pracowników; popularyzowanie działań badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz wsparcie mobilności międzysektorowej o charakterze ponadregionalnym³⁵.

Konieczność dostosowania się do zmian technologicznych (technologii produkcji, marketingu), a także potrzeba utrzymania konkurencyjnej pozycji przedsiębiorstwa na rynku, skutkuje potrzebą odbywania różnego rodzaju szkoleń. Rozwój przedsiębiorstwa

³⁴ Tamże, Priorytet II, pkt 4.2.

³⁵ Tamże.

zaczyna zależeć coraz bardziej od jakości kapitału ludzkiego. Dlatego szkolenia dla firm, grup firm, bądź ich oddziałów odgrywają znaczącą rolę w kształtowaniu postaw przedsiębiorczości i upatrywaniu sukcesu przedsiębiorstwa w innowacyjnych rozwiązaniach.

Natomiast działania w ramach wsparcia systemu adaptacyjności kadr obejmować będą: podnoszenie jakości usług szkoleniowych i doradczych, świadczonych dla przedsiębiorstw przez instytucje szkoleniowe oraz instytucje wspierania przedsiębiorczości; tworzenie i rozwój istniejących instytucji świadczących usługi na rzecz rozwoju przedsiębiorczości oraz ich sieci w tym na obszarach wiejskich; rozwój i upowszechnianie standardów organizacyjnych instytucji oraz standardów świadczonych przez nie usług; nadzór nad procesem certyfikacji; wsparcie systemu kompleksowych usług, świadczonych przez instytucje na rzecz przedsiębiorców oraz osób pragnących rozpocząć działalność gospodarczą³⁶.

Efektywne budowanie innowacyjnej gospodarki, opartej na wiedzy wymaga podwyższenia jakości usług szkoleniowych i doradczych. Istotne jest bowiem by instytucje świadczące w/w usługi, dzięki ciągłemu podnoszeniu kwalifikacji swoich pracowników dysponowały aktualną wiedzą, pozwalającą najlepiej opracowywać formy i metody szkolenia. Znamienne dla rozwoju przedsiębiorczości jest także wsparcie dla instytucji, które ją promują. Pomoc ta pozwoli na lepsze identyfikowanie potrzeb przedsiębiorców oraz większą dostępność do świadczonych dla nich usług.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki bez wątpienia przyczynia się do wspierania przedsiębiorczości. Obejmuje bowiem swoim

zasięgiem szereg różnorodnych działań skierowanych na człowieka, rozumianego nie tylko, jako rzeczywistego, lub potencjalnego pracownika, ale przede wszystkim, jako rzeczywistego, lub potencjalnego przedsiębiorcę. Poprzez ciągłe zdobywanie wiedzy rzeczony przedsiębiorca może lepiej dostosowywać się do nowych wyzwań, jakie coraz częściej mają miejsce w dobie globalizacji. Dlatego szkolenia i doradztwo w zakresie rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej w sposób szczególny przyczyniają się do tworzenia nowych, lepszych miejsc pracy i wzrostu gospodarczego.

2.6 Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2007-2013 (RPO WŁ)

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2007-2013³⁷ (RPO WŁ) zgodnie ze słowami wprowadzenia jest dokumentem o charakterze operacyjnym, określającym główne kierunki rozwoju województwa, zmierzające m.in. do poprawy konkurencyjności gospodarczej województwa, promowania zrównoważonego rozwoju regionalnego oraz zapewnienia większej spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej regionu.

Cel strategiczny Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego, określony jest jako: „Integracja regionu z europejską i globalną przestrzenią społeczno-gospodarczą, jako środkowoeuropejskiego centrum rozwoju, sprzyjającego zamieszkaniu i

³⁶ Tamże.

³⁷ Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2007-2013 (RPO WŁ), Dokument zatwierdzony przez Komisję Europejską 2 października 2007 roku

gospodarce oraz dążenie do budowy wewnętrznej spójności, przy zachowaniu różnorodności jego miejsc”³⁸.

Urzeczywistnianie tego celu przebiegać będzie w ramach 6 osi priorytetowych na podstawie określonych przez nie celów szczegółowych.

Najważniejszą z punktu widzenia przedsiębiorstw jest „Oś priorytetowa III: gospodarka, innowacyjność, przedsiębiorczość”. Zgodnie ze słowami omawianego dokumentu celem jej jest rozwój konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki w województwie.

Wskazany wyżej cel szczegółowy realizowany będzie poprzez następujące cele operacyjne: „wspieranie inwestycji modernizacyjnych i rozwojowych w przedsiębiorstwach; ułatwienie przedsiębiorstwom dostępu do źródeł finansowania; wspieranie działalności B+R oraz działalności instytucji otoczenia biznesu, służącej rozwojowi współpracy między sferą nauki i sferą biznesu”³⁹.

Zauważyć można w tym miejscu znaczne pokrywanie się celów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego z ogólnymi założeniami programów omówionych powyżej. Realizowana jest w ten sposób zasada subsydiarności, dzięki której można uwzględnić różnice rozwojowe naszego województwa i problemy, wynikające z jego sytuacji społeczno-gospodarczej.

Zgodnie z założeniami RPO WŁ, wzrost konkurencyjności gospodarki regionu, nastąpi w wyniku skierowania działań przede wszystkim na innowacyjność w przedsiębiorstwach. Dużą rolę odgrywać będzie także wzmocnienie potencjału naukowego wojewódz-

³⁸ Tamże, Wprowadzenie.

³⁹ Tamże, pkt 3, Oś Priorytetowa III.

twą i promowanie współpracy między przedsiębiorstwami, a instytucjami badawczo-rozwojowymi. Szczególnie akcentowany będzie rozwój podmiotów gospodarczych z sektora usług, gdyż pełni on funkcję buforu bezpieczeństwa dla aktywności ekonomicznej Łodzi i łagodzi wahania koniunktury gospodarczej⁴⁰.

RPO WŁ zauważa istotną rolę dobrej kondycji MŚP, jako głównego czynnika decydującego o wzroście konkurencyjności gospodarki w regionie. Dlatego też podejmowane będą liczne działania, mające na celu wspieranie tego sektora. Przede wszystkim ułatwiany będzie dostęp małych i średnich przedsiębiorstw do kapitału. Służyć temu mają działania polegające na dofinansowaniu, lub tworzeniu instrumentów finansowych, w szczególności funduszy mikropożyczkowych i poręczeniowych⁴¹.

Wsparcie skierowane do na poziomie regionalnym MŚP jest niezmiernie ważne. Sektor małych i średnich przedsiębiorstw odgrywa bowiem największą rolę w rozwoju przedsiębiorczości. To w nim funkcjonuje największa liczba przedsiębiorstw i najłatwiej jest rozpocząć działalność gospodarczą, szczególnie gdy jest to pierwsza działalność, podejmowana przez ludzi młodych. Jednak największe problemy z dostępem do kapitału mają właśnie mali i średni przedsiębiorcy. Powodowane jest to głównie niską zdolnością kredytową oraz brakiem zainteresowania ze strony instytucji finansowych. W celu poprawy tej sytuacji RPO WŁ przewiduje pomoc dla polepsze-

⁴⁰ G. Szafrński, *Prognoza ekonomicznych efektów realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego (RPO WŁ) na lata 2007-2013*, Łódź 2006, s. 7, Ekspertyza wykonana na zlecenie Zarządu Województwa Łódzkiego w ramach umowy nr 14/PR/2006, Dostępne na <http://www.lodzkie.pl>.

⁴¹ Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2007-2013, pkt 3, Oś Priorytetowa III.

nia dostępu MŚP do zewnętrznych źródeł finansowania poprzez dokapitalizowanie odnawialnych instrumentów finansowych, takich jak fundusze mikropożyczkowe, czy poręczeniowe.

Kolejnym elementem decydującym o przewadze konkurencyjnej przedsiębiorstwa na rynku są innowacje. Wymaga jednak podkreślenia faktu, że żadne innowacje nie wpłyną w wystarczającym stopniu na rozwój przedsiębiorstwa, jeżeli wprowadzanie ich nie będzie połączone z współpracą z ośrodkami badawczo-rozwojowymi. W tym celu RPO WŁ przewiduje rozwój platform transferu technologii i innowacji, a także wsparcie dla tworzenia i rozwoju instytucji otoczenia biznesu (parki przemysłowe, inkubatory przedsiębiorczości)⁴². Planowana jest także pomoc przedsiębiorcom w pracach rozwojowych, badaniach przemysłowych i prototypowych a także wsparcie zakupu środków trwałych niezbędnych do prowadzenia prac B+R, a także zakupu i wdrożeń wyników tych prac⁴³.

Fakt członkostwa w Unii Europejskiej stwarza rodzimym przedsiębiorcom możliwość ekspansji na rynki innych krajów Wspólnoty. Korzystając ze swobody przedsiębiorczości mogą rozpoczynać tam działalność, szczególnie w formie filii swojego przedsiębiorstwa, dokonując w ten sposób ekspansji na ich rynki. Zauważając potrzebę takiego wsparcia RPO WŁ przewiduje dofinansowanie projektów obejmujących udział w wystawach, targach oraz misjach gospodarczych za granicą. Duże znaczenie szczególnie dla MŚP mają działania służące zaakcentowaniu ich obecności na rynku międzynarodowym.

⁴² Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Stanowisko ds. Informacji i Promocji, *Wsparcie przedsiębiorczości w ramach projektów 16 Regionalnych Programów Operacyjnych*. Dostępne na <http://www.mrr.gov.pl>.

wym, polegające w szczególności na promocji produktów lub marek regionalnych⁴⁴.

Opisane wyżej działania mają kluczowe znaczenie dla rozwoju przedsiębiorczości w regionie łódzkim. Pomoc kierowana jest przede wszystkim do małych i średnich przedsiębiorstw, ułatwiając im start poprzez dostęp do kapitału, następnie prawidłowy rozwój dzięki profesjonalnemu doradztwu w zakresie wprowadzania innowacji, a także pomoc w umiędzynarodowieniu. Wsparcie realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego prowadzić będzie zdaniem ekspertów do wzrostu PKB, co pozwoli z kolei na wzrost konsumpcji prywatnej i nakładów inwestycyjnych⁴⁵.

Cele wskazane w RPO WŁ nie są niczym nowym. Wręcz przeciwnie, powtarzają założenia dokumentów opisanych powyżej. Należałoby powiedzieć, że problemy dotyczące przedsiębiorczości są szczególnie aktualne na poziomie regionalnym, gdyż wsparcie rozwoju przedsiębiorczości rozpoczyna się właśnie na poziomie regionu. Bez solidnych podstaw, jakie stanowi konkurencyjna gospodarka województwa, nie można budować i wzmacniać gospodarki całego kraju.

Potrzeba przeprowadzania reform nie budzi wątpliwości. Sytuacja gospodarcza województwa łódzkiego spowodowała, że tak jak

⁴³ Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2007-2013, pkt 3, Oś Priorytetowa III.

⁴⁴ Tamże.

⁴⁵ T. Kaczor, R. Socha, *Prognoza oddziaływania makroekonomicznego realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa łódzkiego na lata 2007-2013*, Instytut Badań Nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2006, s. 15.

reszta województw zostało ono objęte celem „Konwergencja” w ramach funduszy strukturalnych⁴⁶. Unia Europejska stwarza dla Województwa Łódzkiego możliwości rozwoju, poprzez wspieranie przedsiębiorczości, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki, czy podniesienia poziomu życia ludności. Należy jak najlepiej wykorzystać przyznane środki dla realizacji założeń odnowionej Strategii Lizbońskiej, by w przyszłości Województwo Łódzkie było miejscem sprzyjającym przedsiębiorczości, inwestycjom zagranicznym i kwalifikowało się do wsparcia już w ramach celu „Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie”.

⁴⁶ Łódź: konsultacje społeczne NSS oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013. Dostępne na <http://www.lodzkie.pl>

Wsparcie przedsiębiorczości w ramach Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej na przykładzie wybranych Programów Operacyjnych

Streszczenie

Unia Europejska w ostatnich dekadach starała się zdobyć główną rolę w światowej ekonomii i w rezultacie stać się najlepiej rozwiniętym rynkiem na świecie. Aby to osiągnąć instytucje UE stworzyły instrumenty zwane Funduszami Strukturalnymi, które są jednymi z najbardziej pomocnych narzędzi, szczególnie dla nowych członków Wspólnoty.

Akcesja Polski w struktury Unii Europejskiej stworzyła nowe możliwości dla przedsiębiorców. Rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw stał się jednym z elementów budowania nowej strategii polskiej ekonomii.

Polska ustanowiła sześć Programów Operacyjnych oraz szesnaście Regionalnych Programów Operacyjnych stanowiących część Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia. Najważniejsze dla rozwoju przedsiębiorczości są: Innowacyjna Gospodarka, Kapitał Ludzki i Programy Regionalne. Najbliższe lata pokażą jak pomocne są fundusze strukturalne dla Polski i jak polscy przedsiębiorcy wykorzystują je.

Support of entrepreneurship in the frame of UE's structural funds on example of chosen Operational Programmes

Abstract

European Union during last decades were trying to achieve main role in global economy and as a result become the best developed market in the world. To get this EU's institutions have created instruments called Structural Funds which are one of the most helpful tools especially for a new member countries.

Polish accession to the EU structure opened new possibilities for an entrepreneurs. Development of medium and small business sector become one of the elements creating new strategy for Polish economy.

Poland established six Operational Programs and sixteen Regional Operational Programmes as a part of National Strategic Reference Framework. The most important for enterprise development are Innovative Economy, Human Capital and Regional Programs. Future will show how helpful are structural funds for Poland and how Polish business took advantage of them.